

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ОБЛАСНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
НАРОДНА МУЗИКА ТА ДЕКОРАТИВНЕ
МИСТЕЦТВО В СВІТОВОМУ
ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ**

Матеріали науково-практичної конференції

22-23 серпня 2014 року

Харків – 2014

Наукове видання

**ТРАДИЦІЙНА КУЛЬТУРА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
НАРОДНА МУЗИКА ТА ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО
В СВІТОВОМУ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ**

*Матеріали науково-практичної конференції
22-23 серпня 2014 року*

(Українською та російською мовами)

Матеріали подаються в авторській редакції

**Відповідальна за випуск О.Г. Бугайченко
Дизайнер А.В. Зоркіна**

Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Ум.-друк арк. 19,6. Обл.-вид. арк. 21,5.

Свідоцтво про видавничу діяльність:
Серія ХК № 82 від 22.04.2003
61019, м. Харків, пр. Ілліча 103-А, 21

Видруковано у друкарні ФО-П Стеценко І. І.
(097) 24-88-049

УДК [78.031.4+745/749]:008(477)(043.2)
ББК 85.312(4УКР)я431+85.12(4УКР)я431
Т65

Редакційна колегія:

Л.Г. Омельченко – директор Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України
О.Г. Бугайченко – завідувача відділом інноваційних технологій соціально-культурних проєктів Обласного організаційно-методичного центру культури і мистецтва
Н.М. Роман – доцент, кандидат педагогічних наук

Адреса редакційної колегії: 61002, Україна, м. Харків, вул. Пушкінська, 62;
Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва.
Тел +380 (57) 700-26-62

Т65 Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі: матеріали науково-практичної конференції (22-23 серпня 2014 року). – Харків, 2014. – 324 с.: іл.

До збірки увійшли тези та доповіді учасників науково-практичної конференції «Традиційна культура в умовах глобалізації: народна музика та декоративне мистецтво в світовому цивілізаційному просторі», яка відбулася в м. Харкові 22-23 серпня 2014 року. В ході роботи конференції було порушено низку питань мистецтвознавчого, філософського, педагогічного і загальнокультурного спрямувань. Головними напрямками роботи конференції стали актуалізація важливості збереження й використання здобутків народних митців у сучасному житті, а також пошук перспектив відтворення й розвитку народної музики та декоративного мистецтва в умовах глобалізації. До участі в конференції залучилися провідні науковці та досвідчені фахівці в галузі народної музики та декоративного мистецтва.

Для широкого кола дослідників, практиків, а також усіх тих, хто цікавиться проблемами національного усвідомлення, самоідентифікації й перспективами розвитку народної музики та декоративного мистецтва в світовому цивілізаційному просторі.

Матеріали друкуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками українською та російською мовами.

УДК [78.031.4+745/749]:008(477)(043.2)
ББК 85.312(4УКР)я431+85.12(4УКР)я431

Обласний організаційно-методичний
центр культури і мистецтва, 2014

В.П. Жуков,
старший викладач
кафедри музично-інструментальної підготовки
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди

ПРИНЦИПИ РОБОТИ З ШКІЛЬНИМ ОРКЕСТРОМ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

У період глобалізації світового цивілізаційного простору існує проблема втрати інтересу суспільства до традиційної культури. Незатребуваність народної творчості в кон'юнктурі комерційних відносин призвела до відторгнення особистості від національних витоків. Традиції України неразривно пов'язані з виконавством народної музики. Оркестр народних інструментів є однією з перлин слов'янської культури, яка не має аналогів у світі.

Важливим фактором підготовки учнів до активної концертно-оркестрової діяльності є освіта, виховання та навчання. Саме вони стають основою і засобом постійного творчого зростання оркестрової культури учня. В сучасних умовах девальвації духовних і культурних цінностей освіта, виховання та навчання юних оркестрантів спрямовують їх до самовираження та самореалізації в соціумі шляхом колективних занять музикою.

Зміст роботи з шкільним оркестром народних інструментів базується на ряді принципів оркестрового виховання учнів.

Принцип особистісного підходу вимагає від керівника оркестру знань індивідуальних особливостей оркестрантів, а також діагностики рівня сформованості їхніх особистісних якостей, установок, ціннісних орієнтацій. Особистісний підхід зумовлюється свідомим розумінням і врахуванням вікових особливостей дітей та підлітків, їхньої потреби в активності й самостійності.

Принцип стимулювання вимагає створення виховних ситуацій для розвитку потреби в позитивній зміні своєї особистості, привчання до самостереження і самооцінки своєї поведінки і вчинків у процесі виховання засобами колективного музичення.

Принцип національного виховання спрямовує до застосування в навчальному процесі невичерпних джерел української музичної і оркестрової культури, інструментально-виконавських традицій

України. Таке засвоєння кращих зразків українського мистецтва має забезпечити духовну єдність та наступність поколінь.

Основою оркестрового навчання учнів мають стати *загальнодидактичні принципи*. Навчання юних оркестрантів має бути свідомим і активним. У зв'язку з цим у процесі оркестрового виховання можуть використовуватися елементи проблемного навчання (проблемні ситуації, питання, завдання).

Керівник оркестру має залучати зорову та слухову наочність, яка підвищує розуміння і засвоєння тексту оркестрового твору, оптимізує процес навчання і розширює музичний світогляд юних оркестрантів.

Принцип систематичності і послідовності наголошує на необхідності логічного зв'язку і наступності у засвоєнні музично-оркестрових знань, умінь, навичок. Успішність навчання оркестрантів всіляко залежить від здатності керівника оркестру планомірно проектувати процес освіти, здійснювати роботу за конкретними етапами та завданнями.

Принцип науковості означає, що зміст роботи з шкільним оркестром має відповідати сучасним вимогам музичної педагогіки. Саме тому у репертуарі оркестрового колективу є найкращі зразки творів національної та світової спадщини створеної під впливом народної музики. Згідно принципу науковості оркестранти знайомляться з етапами музичного сприймання, методами пізнання оркестрових творів, відомостями з історії та теорії оркестру, історії та теорії музики.

Принцип міцності знань вимагає такої організації навчальних занять, яка би сприяла ретельному усвідомленню й засвоєнню знань та умінь. Для оркестрових занять урахування принципу міцності є передумовою успішного виконання і створення керівником власної інтерпретації твору. Суттєвого значення має здійснення систематичної перевірки оцінки знань і виконавських умінь юних оркестрантів.

Таким чином, в умовах глобалізації світового цивілізаційного простору, застосування цих принципів у змісті роботи з шкільним оркестром народних інструментів, як частини традиційної культури, дозволяє здійснювати виховання та навчання підростаючого покоління повною мірою й на високому рівні, використовуючи найкращі зразки творів національної та світової спадщини створеної під впливом народної музики.

В.Л. Григоренко

Культурно-історичні чинники розвитку мистецьких та освітніх традицій Слобожанщини 72

Г.П. Гринь

Народні художні промисли України: до питання функціонування та збереження 74

Н.П. Грицаненко

Використання народної музики в роботі молодіжних самодіяльних музичних колективів 77

О.І. Дацко

Етнокультура як основа розвитку держави у ХХІ столітті 79

М.В. Дяків

Столярні конструкції музичних інструментів ХІХ-ХХ ст. 84

О.Є. Євсєєва

Колекціонування предметів народної культури на Слобожанщині 89

Т.В. Єлагіна

Педагогічна цінність Петрівочних пісень 93

О.В. Єрошенко

Українські жартівливі народні пісні як педагогічний репертуар у вокальному навчанні студентів-акторів (на прикладі ХДАК) 98

В.П. Жуков

Принципи роботи з шкільним оркестром народних інструментів 101

В.П. Жукова

Организация досуга читателей библиотек на основе декоративно-прикладной деятельности 103

Д.Л. Загайська

Символ як форма візуальної комунікації 105

Г.Н. Карнаушенко

Лексика народної музики в руских говорах Сумської області (етнолінгвістический аспект) 109